

РОМАН-ПЕРЕМОЖЕЦЬ МІЖНАРОДНОГО
ЛІТЕРАТУРНОГО КОНКУРСУ
«КОРОНАЦІЯ СЛОВА»!

Роман «Останній бій Урус-шайтана» присвячений героїчним подіям кінця XVII століття, коли кожен день був визначальним не лише для українського народу і його віри, а й для всієї Європи. Події розгортаються в горах Криму, у жакливому степу Хейхат, у палацах володарів і на полях битв...

Перша шабля султана, непереможний Орхан, кидає виклик кошовому Війську Запорозького. Лицарський поєдинок має покласти край багаторічній ворожнечі й позбавити мусульманський світ того уславленого Івана Сірка, якого кожна третю п'ятницю проклинають у всіх мечетях Османської імперії. І Сірко приймає виклик честі. Але занадто багато перешкод треба подолати героям, щоб зустрітися напередодні великої битви під Віднем, де величезному війську турецького султана протистоятиме об'єднана армія Європи.

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-3951-7

9 786171 1239517

Віктор Вальд

Останній бій Урус-шайтана

Віктор Вальд

*Останній бій
Урус-шайтана*

no Generalis.
M DESERTORUM
vulgo

nibus Provincis
lico cresta
le Valvem
in
nstravam

Віктор Вальд

*Останній дії
Урус-шайтана*

ХАРКІВ 2017 **КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ**

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)
В16

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Ідея обкладинки *Надії Білецької*
Дизайн обкладинки та карта на форзаці
Івана Дубровського

ISBN 978-617-12-3951-7

© В. Михайлов, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», видання українською мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», художнє оформлення, 2017

Пролог

Великий бейлербей¹ Румелії Хусейн підставив свої широкі долоні під ліву ногу старшого сина Азіза, щоб той хвацько міг злетіти в сідло гарячого ялдака, дивовижно красивого породистого жеребця з глибин Сходу. А тоді так само допоміг і молодшому — Орхану, який ні одягом, ні конем не поступався старшому братові. Бачили цей величний вчинок аскери і яничари, які височіли за спиною намісника європейських володінь султана, а також чимало слуг, що крадькома з-за стін і парканів спостерігали цю щемку сцену розставання. Усі вони розчулилися й мало не розридалися.

О Аллаху, милостивий і милосердний! Як же гроза кяфірів², непереможний Хусейн, любить своїх старших синів від сонцеликої дружини Фатіми! Він дав синам найкоштовнішу зброю, найкраще вбрання і чудових запальних коней. Та не лише в цьому виявилася незрівнянна батьківська любов. Хусейн, як і стародавні могутні османи, відправляв синів учитися надважливого — вбивати ворогів! І не просто ворогів, а сильних, вправних і спритних.

Бейлербей відправляв своїх дітей туди, де завжди йшла війна, — у моторошні простори Дикого поля, що розкинулося між великими ріками — Бугом і Дніпром. Там блукали шайтани. І ці шайтани називали себе козаками.

¹ Бейлербей — тур. «бей над беями». Феодальний титул і посада в середньовічній Османській імперії. (*Тут і далі прим. авт., якщо не вказано інше.*)

² Кяфір — також у багатьох європейських мовах гявур або гяур — у мусульман загальна назва послідовників інших релігій («немусульманин», «невірний»). У ортодоксальних мусульман має принизливий відтінок.

Наймилостивіший Аллах дав великому воїнові Хусейну багато синів. Але лише ці двоє народжені від дружини, кров якої від покоління чиста. У її роду і чоловіки, і жінки були османами. Це велика рідкість. Чимало багатих можновладців через дружин уже розчинили свою кров кров'ю підкорених народів. Але Фатіма — найшляхетніша з благородних. Тому і її сини — кращі з кращих і найулюбленіші в Аллаха.

Бейлербей у своїй великій любові до дружини прощався з синами у внутрішньому дворі палацу. Він спиною відчував її погляд крізь густі ґрати другого поверху. Погляд гордої матері, що проводить синів на святу справу. І в той же час погляд вдячності своєму палко коханому чоловікові, який дозволив побачити цю видатну мить. Принаймні очима вона могла благословити дорогих синів.

6

Азіз і Орхан зі щасливими усмішками на прекрасних обличчях часто поглядали на віконце другого поверху. Але тільки Азіз, який до нестями любив матір, дозволив собі крадькома вклонитися з коня. Цей уклін усі сприйняли як подяку батькові. І лише Орхан помітив, що очі старшого брата були спрямовані туди, звідки рвалося до синів материнське серце.

У довгій дорозі братів супроводжували найуміліші й найсміливіші воїни, яких боялося навіть саме Дике поле. Це були батько й син із буджацьких татар, які все своє життя провели в набігах на уруські землі й знали кожну п'ядь степу й кожну хитрість ворога. Батька звали Надир, а сина, такого ж мовчазного й похмурого, як батько, — Едегей.

На прощання великий воїн Хусейн суворо велів буджакам:

— Поверніть мені синів сильними й кровожерливими. Вовками. Такими, якими були їхні предки — перші османи.

Утім, великі знавці степу не поспішали вести синів намісника султана в жадібний до крові степ. Більше місяця Азіз і Орхан перебували в рідному улусі буджаків серед бу-

дів¹, звідки й пішло найменування цих славетних воїнів. Там від них зажадали забути все, чого юних османів навчали найкращі батькові воїни.

Сини бейлербея заново вчилися вистрибувати на татарських коней, шепотіти їм ласкаві слова й цілодобово не злязати з сідла. Вони опановували вміння швидко і влучно стріляти з тугих татарських луків, використовувати для бою все, що хоч трохи нагадувало зброю, слухати, бачити і розуміти степ.

Лише одному дивувалися великі воїни степу буджаки — умінню Азіза влучно стріляти з короткоствольних пістолів. Але водночас сиві старці хитали головами і промовляли, що грім пострілу в степу значно менш безпечний, ніж тихий повист гострої стріли.

І ось прийшов день, коли буджацькі наставники зважилися повести за собою синів могутнього намісника османського султана. Османичам дали просте вбрання, а благородних ялдаків замінили на низькорослих і довгогривих татарських коней. Зі зброї дозволили взяти лише луки й довгі ножі. Проте Азіз волею османа прихопив два пістолі, а Орхан — ятаган, який йому подарував учитель яничарів.

Просувались якомога швидше, переважно вночі, не раз міняли коней на запасних. Уранці ховалися в глибоких обривистих ярах. Живилися кінським м'ясом, яке великим тонким млинцем пріло в кінському поту під чепраком сідла, — порізане на тонкі смужки, воно тішило шлунки зголоднілих братів. Усе було для них нове, а насичене небезпекою розпечене літне повітря веселило жадібних до пригод юних синів Хусейна. Адже старшому Азізові лише нещодавно виповнилося сімнадцять, а Орхан був на три роки молодший за брата. Вік дорослішання. Утім, вони чули розмови старих буджаків із селища про те, що татарські

¹ Буда — рід намету. Складалася з жердин, покритих соломною, корою, шкірами.

воїни виступають у перший похід, щойно їм виповниться дванадцять.

За п'ять ночей, щасливо уникнувши небезпек, брати й Надир із сином у перших сутінках підкралися до маленького селища урусів. Лежали в засідці на краю села непорушно, вслухаючись у собачий гавкіт і глухі голоси селян. Вони чекали. Чекали на першу поживу. І вона незабаром з'явилася, як і всяка здобич, що несвідомо й манливо йде на досвідченого мисливця.

Молодий козак у широченних шароварах і білій свиті повільно сунув у їхній бік, лівиво відмахуючись від вечірньої мошкари гілочкою зі схожим на лаврове листям.

Зиркнувши на його босі ноги, Азіз не витримав і шепнув татарину:

— Небагатий ясир.

8

Надир гнівно насупив брови й поклав свій палець із тріснутим нігтем на червоні, як у дівчини, губи османа.

Козак підійшов до старої груші й прихилився до її стовбура, і далі обмахуючись гілкою. Він чекав. І це зрозуміли мисливці, які зачалися в засаді. Вони також чекали.

Щойно згустилися сутінки, з боку селища з'явилася кваплива фігура в довгій червоній свиті. Це була струнка дівчина. Азіз легенько штовхнув у бік молодшого брата й клацнув язиком.

— Ороспу, — прошепотів він і пирснув у рукав.

Юний Орхан згідно хитнув головою. Звісно, лише непорядна дівчина, розпусниця, яка презирливо іменується на землях османів «ороспу», могла в темряві вийти до чоловіка.

А той поспішив їй назустріч, ніжно взяв під лікоть і підвів до розлогої груші. Дівчина і юнак не дозволили собі нічого більшого, ніж триматися за руки й шепотіти, схиливши голови одне до одного.

Надир прискорено задихав і легенько плеснув старшого брата по спині:

— Ідіть, брати. Це буде ваша перша здобич.

Легкі тіні ковзнули в сутінки.

Козак тільки й того, що витягнувся в струну, коли гаряча кров із його розрізаного горла порснула на обличчя й груди дівчини. І впав поряд із притиснутою Орханом до землі дівчиною. Старший брат сунув за пояс закривавлений ніж і миттю заштовхнув у широко розкритий від подиву рот нещасної задалегідь припасений жмут шерсті.

Брати в одну мить зв'язали дівчині руки й ноги та понесли її до буджаків, які вже чекали на них біля коней.

За годину гону Надир наказав зупинитися:

— Азізе! Це твоя пожива. Насолодися нею й убий. Ясир нам зараз не потрібен — ще довгий шлях попереду, у кінці якого і розживемося.

Старший син бейлербея скинув із коня тіло дівчини. Вона майже не дихала, була непритомна. Розрізавши шкіряні ремені на ногах і розірвавши на ній одяг, він квапливо, без опору з боку жертви, оволодів нею.

«Воїн повинен бути жорстокий. Мертвий ворог — це крок до слави», — так часто говорив бейлербей Хусейн, наставляючи синів.

Спостерігаючи за тим, як смикається в передсмертних конвульсіях тіло дівчини, з перерізаного горла якої біла кров, Орхан згадав кроля, якого подарував йому батько. Він любив цю маленьку істоту й часто годував із рук. А коли тварина піросла, суворий батько наказав синові вбити кроля, промовивши: «Любов породжує жалість. У серці воїна не повинно бути місця для жалю. Інакше світ оволодіє тобою, а не ти — світом».

Старший брат був збентежений. Потім шепнув Орханові:

— Вона не була ороспу. Вона була незаймана.

Орхан знизав плечем: яке це мало значення, коли ти на війні? Хоч і на таємній.

Потім вони кілька днів кружляли по степу. І з кожним днем буджаки ставали дедалі сумнішими, напруженішими й більш обачливими. У них було звірине чуття, і воно

підказувало — їх переслідують. Переслідують наполегливо й уміло.

Ніч мисливці за людьми провели на пагорбі. Татари так і не склепили очей. Їх щось турбувало й змушувало бути гранично обережними. Навіть здійснюючи світанковий намаз — фаджр, Едегей, порушуючи припис молитви, часто підводився з молитовного килимка й оглядав степ, по якому, наче по морю, котилися хвилі густої високої трави.

Час було вирушати в дорогу, бо той, хто в цьому степу надовго залишався на одному місці, ризикував перетворитися з мисливця на поживу. Тут життя — це рух. А рух — це коли голова весь час обертається і бачить, що коїться в мисливця за спиною. І що швидше обертається, то більше шансів залишитися живим. Невимовний страх тут, у Дикому полі, не був принизливим, навпаки, був застережливим.

І жодних помилок. Навіть тих, які годі потрактувати як помилку.

Доки супутники сіддали коней і готувалися до зміни бівачу¹, Орхан за природним покликом спустився до підніжжя пагорба. Тут він по груди занурився в буянню трави й поспішно став розв'язувати намотаний поверх шароварів пояс, устроївши в землю поряд із правою ногою нерозлучний ятаган.

І тут його руки завмерли, а очі від жаху стали неначе два кола. Якимись незрозумілими чарами з-під землі, а точніше з трав'яного буянню, вирросло тіло шайтана. Воно піднімалося повільно, витягуючись у майже голого юнака, лише в брудній пов'язці, закрученій на стегнах. Його глибоко посаджені очі незмигно дивилися на здивоване обличчя Орхана, відсвічуючи язичками пекельного полум'я. Загострений ніс роздувався гнівом, а тонкі губи оголили міцно стиснуті зуби.

¹ Бівак — бівуак. Зупинка військ для відпочинку або ночівлі в польових умовах.

Але найдужче юного бейлербеевого сина перелякав довгий жмут волосся на голеній голові, що джгутом спадав за праве плече. Без сумніву, це був військовий чуб, а право носити його слід було заслжити багатьма славними ділами.

А вже відтак застиглого Орхана вразила червона родима пляма під нижньою губою, трохи праворуч. Це була печать шайтана на обличчі його слуги!

— Навіщо ти тут?! — недобре прошипів урською мовою цей прибічник зла.

— Я... Я не знаю... Ми тут... Ми з братом... — несподівано для себе тією ж мовою пробелькотів Орхан. Мовою рабів і грізних яничарів, що з народження оточували його й брата.

Юнак, ненабагато старший від Орхана, оглянув одяг і руки того, кого так грізно запитував.

— Назви своє ім'я!

Однак син бейлербея не встиг відповісти.

— Орхане, братику! Прихились! — заволав Азіз.

— Турок! — випалив, мов із рушниці, урус і, міцно схопивши за горло й за руку меншого османа, розвернув його до себе спиною.

Із пагорба квапливо збігав старший брат, виставивши поперед себе два пістолі. З такої відстані він, вправний стрілець, уже міг пробити кулею голову уруса. Однак той затулювався обм'яклим тілом Орхана.

Та раптом за кілька кроків розірвалася стіна трави — і навперейми Азізові, що збігав униз, птахом шугнув дебелий вовк. Сірий хижак із притиснутими до голови вухами великими стрибками швидко наближався до своєї жертви. Скинувши руку, Азіз спрямував на нього пістоль і вистрілив.

Вовк витягнувся в струну й без єдиного звуку впав у траву. А тоді згорнувся в клубок і повільно покотився по висохлій траві пагорба.

— А-а-а-а!!! — заволав мов навіжений юний козак, і вслід за цим Орхан почув посвист розсіченого повітря.

Це Орханів ятаган, який запустила рука степового шайтана, пролетівши добру дюжину кроків, зрізав голову старшого брата.

У це неможливо було повірити, але очі Орхана виразно бачили, як раптом спіткнулося й, розкинувши руки з пістоллями, упало в траву тіло Азіза. А його голова спершу повільно, а потім набираючи швидкість, покотилася вниз по пагорбу.

І все-таки в це неможливо було повірити. Неможливо... Аж доки голова улюбленого брата не вдарила Орханові в коліно. І від цього удару і від горя, що стисло серце, молодший брат звалився лицем до землі.

А над ним чистою османською мовою прозвучали слова юного козака:

— Ніколи... Чуєш? Ніколи не приходь ворогом на мою землю...

Частина перша

Розділ перший
Рикаючий Лев султана

Столиця світу, благословенний Аллахом Стамбул, знемагав від спеки. І це наприкінці травня! А чого чекати в самому серці літа?

Млявий бризовий вітерець не наважувався протиснутися у вузькі й криві вулиці півмільйонного міста, де його обпалювало густе розпечене повітря, яке щільно огортало обшарпані фасади й криві паркани більшості будинків. Та й що йому робити в цьому запилюженому й заваленому різноманітним сміттям стиснутому просторі, де не зустрінеш жодної людини. Хіба що змахнути величезну липку муху з носа вуличного пса, не менш шанованого в Блискучій Порті¹, ніж священна корова на вулицях індійських міст.

15

А ось піднятися над дерев'яними парканами й заглянути на райські подвір'я столичних мешканців вітерецю не вистачило ні сил, ні глузду.

І дарма. Бо там він одразу занурився б у цілющу густу тінь вишукано пострижених акацій і кущів шибляку, що сплелися гілками-руками в бажанні догодити господареві будинку. Вітерець надовго затримався б у великому квітнику, зачепившись за шипи троянд і розчинившись у їхніх солодких пахощах. І, може, так і залишився б серед пелюсток назавжди, якби не манили до себе срібні струмені дзюркотливого фонтана. А наслухавшись їх і насолодившись грою яскравих бризок, можна було б упасти на м'які шовкові подушки просторого диван-хане...

Диван-хане...

¹ Блискуча Порта — європейська назва Османської імперії.

Це не лише павільйон з однією відкритою стороною, зверненою в сад або до фонтана, що слугує для відпочинку в спекотний літній час, а ще й вишукана будівля, призначена сонцеподібним султаном для засідань його наймудріших радників. Адже султан, володар безлічі земель на трьох континентах — в Азії, Африці та Європі, — спирається в розгляді найважливіших державних справ на особистий уряд. А ім'я тому урядові — диван. Точніше — Високий диван. Султан за власним бажанням, а частіше за велінням Аллаха присутній на його засіданнях. Але присутній незримо, не подаючи голосу і тим паче не являючи свій благородний лик у великій кімнаті, серед прекрасних золотих канделябрів, срібних свічників, дивної роботи килимів, павутинно тоненьких завіс і шовкових подушок. Йому достатньо споглядати й слухати те, про що говорять наймудріші на землі ні з чим незрівнянної Османської імперії. Імперії, створеної шаблею нащадків Османа за велінням єдиного бога — Аллаха. Нехай буде навіки ім'я його на вустах правовірних!

Мерзифонлу Карі-Мустафі-паші, сто десятому великому візиреві Османської імперії, було напрочуд спекотно. По його тілу потоками стікав липкий піт, та душа його раділа від того, що так вдало й державно правильно проходила нарада Високого дивану. Адже він дуже старанно підготувався до сьогоднішньої середи — дня, коли за прадавнім законом імперії розглядалося лише одне, найважливіше питання. Саме по середах можна було відпочити від безлічі інших поважних справ і зайнятися вельми простеньким ділом — розглядом проблем життєдіяльності самого Порогу Щастя¹ — Стамбула.

У цих справах великий візир завжди почувався напрочуд упевнено. Та й де тут проблеми? Потрібно просто вислухати словоблуддя всіх тих, кому довірено управління величним містом, а потім, нахмуривши брови, усе це перекресли-

¹ Поріг Щастя — алегорична назва Стамбула («Дарюс-саадет»).

ти й гнівними словами намітити шляхи покращення там, де й так ведеться незле.

Це йому вдається — на вдоволення великого султана Мехмеда, якому випало щасливе число бути четвертим із великих Мехмедів.

Кара-Мустафа, слава Аллаху і власній мудрості, знає напевне, що сонцеликий султан незримо присутній сьогодні на засіданні Високого дивану. Його місце зараз за спиною великого візира. За маленьким віконцем у стіні, прикритим густою в'яззю з чистого золота. І Кара-Мустафа достеменно знає про присутність султана завдяки маленькій смужці червоного шовку, що звисає з правого нижнього куточка золотої решітки.

Це велика заслуга Кари-Мустафи, що він знайшов в оточенні особистих слуг султана підкупного чоловічка, який за купу золота погодився вивішувати цей таємний знак, що свідчить про присутність його величності султана на засіданні державної ради. І великий візир навіть не має потреби повертати голову, щоб переконатися в наявності червоного сигналу. Уже давно йому таємним знаком про це повідомив диван-ефенді — службовець султана, який є головним діловодом при дивані. Крім солідної платні, яку він отримує з державної казни, цей писар має додаткову винагороду з особистих коштів самого Кари-Мустафи. Двічі попереджений — двічі уважніший.

І що цікавого нащадку Пророка в буденному житті Стамбула? Усе, як завжди, добре.

А добре, як завжди, погано. Можна вимагати в міста додаткового податку. Адже господарі, що ховаються за старими фасадами й кривими парканами, тільки здаються незможними. А на їхніх подвір'ях — рай і благодать. За старими фасадами мешканці Стамбула приховують від украй потрібних султанові податків свої багатства. Однак не слід наразі ворухити це кубло. Адже все й так добре. Вони намагаються у всьому догодити своєму султанові. Крім податків, звісно. Та й нехай. Головне, щоб нічого не змінювалося, і все буде гаразд.

У місті не кояться вбивства й великі злочинства. Це добре — і зрозуміло, чому так. За кожного незнайденого вбивцю квартал, у якому виявлено труп, платить величезний штраф. Тому мешканці кварталу дуже пильно стежать за всім, що відбувається на їхніх вулицях. Кожного виявленого злодія одразу ж покарає суддя-каді, який здійснює судочинство на основі шаріату¹ або адату². Злодієві, звичайно, відрубують голову або, пошкодувавши втратити платника податків, праву руку.

Тому залишається тільки вислухати цього каймакама³ Мехтеба з сумним обличчям, а потім, після того як спаде спека, вирушити на вулиці й базари міста. Як завжди, великого візира супроводжуватимуть судді-каді всіх кварталів, старійшини кет-хюду — спілки ремісників, яничарський ага і чимало різного службового люду, відповідального за кожну дрібницю.

Тоді непорядні купці до ранку будуть прибиті за праве вухо до дверей власних будинків, лукаві торгаші позбудуться носів, язиків і вух, а ледачі доглядачі за ринком заплатять кару повноцінним сріблом і золотом.

І так до наступної середи.

А поки що потрібно дослухати тягучі слова головного управителя Стамбула каймакама Мехтеба:

— Славне місто нашого улюбленого Аллахом султана Мехмеда Стамбул спожило торік величезну кількість солодкого м'яса. У місто було доставлено й забито близько одного мільйона дев'ятисот тисяч буйволів, майже чотири мільйони овець і близько трьох мільйонів ягнят. Тільки двору султана і яничарам, розташованим у славному місті, того-таки року знадобилося триста тисяч овець та ягнят. На ринках Стамбула у великій кількості продавалися різноманітні овочі, фрукти й молочні вироби. Ціни на зерно і м'ясо неод-

¹ Шаріат — мусульманське право.

² Адат — звичаєве право.

³ Каймакам — заступник великого візира й управитель Стамбула.

мінно залежали від свіжості продуктів і пори року. Щодня, як і наказав наш мудрий султан, мешканці міста купували винятково свіжоспечений хліб належної ваги та вмісту. Шехір-еміні¹ Феразим докладав рук до всього, що стосується будівництва, доглядав за ремонтом мечетей і медресе, а також за постачанням міста водою...

Великий візир заплющив очі. Як усе добре і приємно в славному місті Стамбулі! А це означає, що і він сам уславлений ділами праведними.

— Скільки ж буйволів, овець і ягнят було спожито поза минулого року в нашому благословенному місті, насолоді всіх мусульман світу?

Кара-Мустафа смикнув головою. Хто поставив це питання? І чому? А головне — навіщо?

Його очі метнулися по обличчях великих радників. Навіщо? Він одразу ж упізнав голос. Цей голос годі було не впізнати. А тим паче не почути.

Зберігаючи душевну рівновагу, великий візир ласкаво спрямував свій погляд на чоловіка, який поставив геть непотрібне запитання. Ласкаво. Не можна інакше. Бо це голос самого сіляхдара Орхана — другого за шаною вельможі особистих покоїв султана. Саме він під час великих султанових виїздів їде верхи праворуч за сонцеподібним, тримаючи на правому плечі шаблю самого султана. Перший зброєносець. І не тільки. Перший клинок Османської імперії! Ось як! У шабельній рубці йому немає рівних. І це незважаючи на його похилі роки.

І що йому відповісти? І головне — як?

Саме він, Орхан, приборкав гнів яничарів у перші дні правління осяйного султана Мехмеда. Вічно невдоволене воїнство гримливих яничарів, згубивши Мехмедового батька, султана Ібрагіма, вимагало нечуваного тронного «джюлюс бакшиш», тобто сплати їм данини при сходженні на високий трон нового правителя. І тоді найславніший із живих

¹ Шехір-еміні — головний архітектор.

бахадирів¹ викликав головних крикунів на шабельний бій. Причому всіх одразу, на один бій одночасно. І вже хто-хто, а славні яничари знали про найбільший дар Аллаха цьому великому воїнові — уміння володіти шаблею. Ніхто не наважився ризикувати своїм нікчемним життям. І це насмішило й водночас заспокоїло могутніх яничарів. І тільки завдяки цьому семирічний хлопчик султан Мехмед відбувся переплавною палацового золотого посуду на монети, яких вистачило для заспокоєння звіроподібних яничарів і сходження нового правителя на високий трон.

Як же не почути голос того, чий шепіт чує сам улюблений Аллахом султан?

То що ж йому потрібно?

Управитель містом Мехтеб нервово рвонув себе за надто коротку бороду й витріщився на великого візира. Той прихильно кивнув пишною бородою й навіть спробував з її густоти посміхнутися.

Мехтеб поважно вклонився сіляхдару й відповів:

— У позаминулому році тварин було забито більше.

— Це означає, що мешканців, а головне — воїнів, у місті було більше? — начебто сказав, а начебто запитав сіляхдар Орхан.

— Так, справді, достойний сіляхдаре, славетний звитяжцю і найвища зірка в сузір'ї воїнів, — чемно вклонився каймакам.

— Це й не дивно, — якомога м'якше сказав великий візир. — Хвости чорних кобил майорять над Брамою Блаженства палацу нашого видатного падишаха Мехмеда, нехай береже Аллах його щасливі дні! Війна з невірними триває. Наше переможне двохсоттисячне військо два роки тому взяло Чигирин і спопелило країну кяфірів України.

— Але не скорило, високоповажний Каро-Мустафопаше! — сухий голос старого сіляхдара пролунав, як постріл з пістоля.

¹ Бахадир — тюрк. богатир, найкращий воїн.

Кара-Мустафа посовався на м'якій високій подушці й уперше повернув голову до золотої решітки:

— Дика країна, дика природа. А люди?.. Ці козаки... Це шайтани і їхні виводки. А над ними ще більш могутній — Урус-шайтан, якого вони кличуть Сірком, наче вовка. Він руйнував наші тили, знищував обози й окремі, аж ніяк не маленькі загони. Краще від нього ніхто не надихав урусів на опір великій армії сонцеликого султана. Шайтан! Кожну третю п'ятницю, у святий день, мулли всіх мечетей проклинають його й волають до Аллаха, щоб він своєю милістю знищив це породження пекла.

— Але чи достатньо цього, щоб повернути його в пекло? Шайтан Сірко приніс мусульманам стільки бід і нещасть, що їх не перелічать і сотні книжників за сотні років.

Великий візир нервово схопився за лопатоподібну бороду й заплющив очі. Він усією шкірою відчув, як за золотою решіткою рипнуло парчеве вбрання султана, який у гніві підхопився на ноги. Ще б пак! Не минуло й п'яти років, як цей шайтан Сірко без особливих зусиль знищив майже дюжину тисяч непереможних яничарів, заманивши їх у тіснину своєї Запорозької Січі й перестрілявши, немов дурних куріпок! А потім трупи найсильніших воїнів світу спустив під лід могутньої річки Дніпро, де їх зжерли величезні рибини. Не минуло й року, як сам великий візир повернувся з цих проклятих земель, залишивши там мало не третину свого війська. І якого війська! Найкращого! І чого він досягнув? Пройшовся вздовж Дніпра, на островах якого поховалися козаки, і не зважився прочесати це зелене царство плавнів. Бо там його військо, геть усе, перерізали б козаки. Крадькома — серед очерету й вікових дерев.

О Аллаху! Як же гарно тривала сьогоднішня нарада. І треба ж було цьому старому сіляхдару Орхану все зіпсувати! Адже біль від втрати третини яничарського війська досі не дає спати нащадкові Мухаммеда. А останні походи й величезні втрати в них просто викликають сльози...

Як бути, як виплутатися з цього липкого павутиння? Якою лисицею, яким байбаком?

Мудрі радники дивану нічого не підкажуть. Вони всією душею бажають, щоб гнів султана впав на великого візира за військову помилку, яку той викупив золотом. Як радо вони б побачили голову Кари-Мустафи на срібній тачі на мармуровій колоні біля входу в султанський палац Топ-Капи.

«О Аллаху! Повелителю небес щастя, прояви свою милість. Врятуй свого відданого раба Кару-Мустафу!»

Великий візир більше не встиг пригадати жодного рятівного в цьому випадку вислову зі священної сури, як невгамовний старий сіляхдар підвівся зі своїх зручних шовкових подушок. Це нечувано й ніколи не бачено! Адже завжди першим підводився й виходив великий візир. Так було сторіччями. Зухвалий старий! І навіщо це йому? Але що сказати на адресу того, чия шабля одним помахом покриє голос самого великого візира?

А сіляхдар не лише встав, а й вийшов на середину кімнати диван-хане.

— Кожен осман, що тримає шаблю в руці, знає мене як достойного газі, який за своє життя брав участь у всіх війнах газавату з невірними. Мені присвоїли всі гідні воїна імена. Шабля моя не висихала від крові невірних протягом шістдесяти років. Я чимало послужив великим султанам і своїй землі. А головне — відважно боровся в ім'я всемогутнього Аллаха, який досі спрямовує мою руку. Але приходить час... Ось і мій час прийшов... Моє тіло — рубці від багатьох ран... Скажіть ви, наймудріші з мудрих, чи був я гідним і хоробрим воїном серед правовірних?

Наймудріші, які в мудрості своїй частіше не вимовляли й слова на засіданнях Високого дивану, усі як один відповіли:

— Так!

— Минулої ночі Аллах милосердний благословив мене, прийнявши мої моління. Я...

Старий сіляхдар обвів очима всіх присутніх, а декому навіть дружньо усміхнувся:

— ... Прошу дозволу Високого дивану звільнити мене від великої честі нести шаблю улюбленого нами султана... Нехай його влада сягає зірок, а блиск його величі відіб'ється на вселенських банях...

Ще ніколи під дахом диван-хане не звучало одночасно стільки зітхань, які мимоволі випорснули з освічених грудей радників султана. Ще б пак! Ніколи й ніхто не відмовлявся від великої служби та великих нагород султана — ось так, за власним бажанням. Від великих нагород і великих куп золота, які щедро й із розумінням сипав султан у кошелі своїх вірних слуг. З таких висот і таких куп грошей падали, тільки втративши голови. І ці голови котилися по землі, залишаючи кривавий слід.

Великий візир відчув, як його підборіддя безсило лягло на груди, утворивши в шляхетній бороді непристойний отвір. Та він нічого не міг удіяти. Йому хотілося встати й спробувати подивитися, що відбувається там, за золотою решіткою позад нього.

— А ще...

Що ж іще бажає цей божевільний старий? Кара-Мустафа піднявся зі зручної шовкової подушки й нахилився всім своїм довгим тілом до воїна, на чалмі якого великим діамантом виблискував челенк¹, подарований попереднім султаном за видатні військові заслуги...

— ...Я прошу дозволити мені вирушити в дикі землі урусів, щоб викликати цього шайтана Сірка на шабельний бій. Бій на смерть. Я увійду в саме серце їхньої землі, у Запорозьку Січ. Аллах благословив мене й на це. Це мій кисмет². Шаблею здобує царство османів — шаблею і втримається. Хвала й безмежна вдячність Аллаху, вічному й безмежно

¹ Челенк — військова відзнака, якої удостоювали воїна, що особливо відзначився в бою.

² Кисмет — в ісламі доля, рок.

щедрому, за те, що він гострим і кровожерливим мечем султанів правдивої віри гасить полум'я ненависті й утихомирює нечестивих ворогів.

Старий сіяхдар чемно вклонився і велично покинув Високий диван.

Усі присутні — наймудріші радники султана — провели його в поклоні, стоячи на ногах. Такого ніколи не бувало.

* * *

Орхан повільно спустився по мармурових сходах палацу. У глибокій задумі він і сам не помітив, як опинився у великому запашному саду в оточенні тисяч квітів, уміло пострижених кущів і струнких кипарисів. Він ішов повільно, склавши руки за спиною й гордовито виставивши ретельно виголене за яничарським звичаєм підборіддя, обрамлене довгими сивими вусами. Його очі були спрямовані на золотисті води Мармурового моря, яке дзеркальною гладдю відбивало високий пагорб, на якому і стояв султанський палац Топ-Капи¹. Але сіяхдар не помічав чарівної принади морської води, не чув солодкого щебетання птахів, не вловлював ароматів мальовничого саду.

Старий воїн знову віддався спогадам про ті далекі часи, що стали причиною безсонної ночі й щемливого болю в грудях. Але, швидше за все, було навпаки. І навіть не швидше, а точніше.

Усе почалося близько місяця тому, коли великий воїн і непереможний бахадир, що носить ім'я засновника османської держави Орхана, ледве встиг склепити в першому сні очі, аж раптом здригнувся й тихо застогнав. Він навіть не повірив, що це відбувається з ним. І не уві сні, і не в короткочасному небутті, а саме в усвідомленому пробудженні. Але

¹ Топ-Капи — головний палац Османської імперії до середини XIX ст. Назва Топ-Капи в перекладі з турецької означає дослівно «гарматні ворота».

що це за пробудження, коли його розплющені очі оповиті шаллю темряви, а груди здавлені так, що замість рятівного крику ледве вдається випустити слабкий стогін?

Уперше в житті по його сухому тілу крижаними пальцями пробіг, сковуючи рухи, страх. І після цього м'язи омертвіли, а на шкірі виступили краплини холодного поту.

«Ти знову прийшла, моя вічна супутнице — смерте...»

Орхан спробував посміхнутися давній знайомій і навіть вимовити якісь вітальні слова. Уже хто-хто, а великий воїн Орхан стільки разів дивився в обличчя смерті, що мав право назвати її сестрою. І навіть дружиною. Бо безліч разів він опинявся в її міцних і тривалих обіймах. Ще ніколи за багато років його супутниця не була такою небажаною й нестерпно жахливою.

Але думки літнього воїна залишалися ясними й спрямованими до милостивого і справедливого Бога.

«Немає Бога, крім Аллаха, і Мухаммед пророк його...»

Лише Аллах міг відрядити свою вірну служницю-смерть по змучене й зранене тіло видатного воїна імперії османів. Залишалося тільки молитися. І він почав молитися, хоча час молитви ще не настав. Але тому, хто помирає, немає діла до сприйняття догматів, навіть єдино правдивої у світі ісламської віри, яка наказує здійснювати намаз п'ять разів на день і в певний час. У нього є коротка можливість, щоб прославити ім'я єдиного Бога на землі й небесах і попросити його відпустити гріхи, вільні й мимовільні.

Орхан молився. Молився довго й палко, згадавши чимало всього, що він скоїв, як праведного, так і того, що доводилося замолювати й задобрювати багатими жертвами.

І ось його спогади торкнулися найболючішого, гіркого й важкого, що жило в його душі. Воно часто рвало серце на шматки в ті рідкісні миті, коли хотілося миру для своєї душі, спокою тілу й легкості думкам, які викликають насолоду й радість життя.

«О братику, мій дорогий і улюблений брате! Я завжди пам'ятаю про тебе. Але так і не виконав клятву, дану Аллахові.

Не омив своїх рук і лица кров'ю твого вбивці, хоч і присягнувся ім'ям Всевишнього. Тепер горіти мені в пеклі, як і кожному, хто не виповнив клятву. Горіти в пеклі...»

Старий відчув, як по зморшках його обличчя пекуче потекли струмочки сліз.

Як так сталося? Адже він ціле життя присвятив тому, щоб виконати цю обітницю. Його тіло, розум, а головне — ні з чим незрівняне мистецтво шабельного бою були готові до великої сутички, ціна якої — кров і останній подих вбивці його старшого брата Азіза.

Орхан був готовий до виконання клятви. Але імперія перебувала в стані важких воєн із зовнішніми ворогами, та й усередині неї отруйні змії — зрадники та й просто дурні — намагалися умертвити тіло могутнього лева, а саме: держави османів, щоб потім розірвати це тіло на шматки. Чи правильно й гідно було залишити бодай на деякий час поглинутого кривавими боями лева для того, щоб виконати священне, та все-таки особисте бажання? Це в простого люду можуть бути сумніви. Прямий нащадок могутніх османів Орхан таких сумнівів не мав і не має. І тому він день у день, з року в рік відкладав особисте в ім'я святого — захисту імперії.

Але несповідимі стежки Аллаха. Всевишньому було зазгодно, щоб приватна справа Орхана переплелася з важливою державною справою. Адже його особистий ворог і кривдник став лютим ворогом і загрозою самому султанові, його воїнству й народу, що прикрашає землю імперії.

Та справи, турботи, доручення та фірмани¹ султана кидали Орхана з одного віддаленого краю землі, підвладної османам, в інший. Від однієї пожежі, спроможної спопелити державу, до іншої.

А потім настав час, коли великий воїн утомився і, сам того не бажаючи, почав розслаблятися й навіть де в чому жаліти себе. Так, зовсім трішечки. Але він завжди пам'ятав

¹ Фірман — державний наказ.

про своє високе призначення — бути смертоносною першою шаблею султана.

«Маю і відпочити в старості... Милість султана незрівнянна, і він дозволить мені зустріти смерть поруч із дружиною серед квітів і птахів», — така нехитра думка відвідала сілях-дара напередодні.

І ось за цю малість Аллах і бажає покарати свого улюбленого воїна й забрати в нього життя?

«Ні, ні і ні! Всемогутній Творець кістлявою рукою смерті лише бажає нагадати мені про необхідність сповнити клятву, яку він схвально прийняв».

Орхан виконає свою клятву. І жоден біль у грудях не зможе йому завадити.

Старий воїн зціпив зуби й повернувся на бік. Жорстка очеретяна підстилка, яка всі роки життя у власному палаці заступала йому м'які ліжка, такі любі вельможам, сухо затріщала. І сталося диво — очі прозріли, а біль у грудях зменшився й незабаром узагалі зник.

Біль тіла зник. Але біль душі з цієї миті відновив пам'ять про минуле з дивовижними подробицями й наполегливістю...

А потім був його неочікуваний виступ у залі Високого дивану...

* * *

Спогади... Сон... Понівечена душа. Усе змішалось... А найбільше винна у всьому старість. Клята старість. Уперше за довгі роки безмірної напруги сил і волі він, перша шабля султана, ось так, сам того не бажаючи, безсило сів на мармурову лаву палацу в солодкій тіні обвитої плющем альтанки й занурився в безпам'ятство.

Ось тільки сльози. Гіркі, пекучі сльози...

Орхан здригнувся. Одразу біле перо страуса, що обмахувало обличчя старого, зникло разом із чорним пахолком-слугою. Його місце заступив величезний на зріст Абрахам. Посаду капу агама — головного евнуха султанського гарему —

цей гігант отримав за рідкісну, аж лілової барви, чорноту шкіри й здатність зберігати ясність розуму й пам'яті, віддаючись сну лише декілька годин на добу. І так рік за роком.

Уже більше десяти років Абрахам, як і його попередники, головні євнухи, був впливовою людиною серед слуг внутрішніх покоїв, маючи статутне право входити в особисті покої султана в будь-який час. Направду впливова й багата людина! Адже його праця задля задоволення потреб султана добре оплачувалася з особистої скарбниці повелителя правовірних. До того ж і дари тих багатьох, що просили замовити покровительське слівце перед розслабленим утіхами повелителем правовірних, були чималі. Головному євнухові дозволялося мати до трьохсот коней і скільки завгодно служниць. Його побоювалися більше за інших і в усьому намагалися йому догодити.

28

Напевно, щось особливе угледів більше сотні років тому в чорних євнухах султан Мурад. Саме після нього в гаремі падишаха всім заправляли чорношкірі скопці. А правда полягала в тому, що цей живий товар з Єгипту, Абіссинії і Центральної Африки вирізнявся міцним здоров'ям і потужною статурою. Саме вони напрочуд легко спромагалися перенести повну кастрацію й доживали до глибокої старості. Винятково чорні євнухи наглядали у внутрішніх кімнатах гарему. Білих євнухів туди не допускали. Білі юнаки, переважно черкеси, мали більш крихке здоров'я, і з цієї причини їх піддавали лише частковій кастрації. Тому вони, на відміну від чорних товаришів по службі, могли спокусити мешканок гарему. А ще вони часто хворіли й рано вмирили, так що їх добровільна згода на службу з надією на легкий хліб і стрімке збагачення зазвичай закінчувалася трагічно.

Рабів, охочих стати євнухами, завжди було цілком достатньо. Саме рабів. Коран забороняє кастрацію, і тому ті з полонених або добровольців, хто, наслуховавшись зваб слуг султана, наважувався на таке неоднозначне дійство, відтак уже від душі або під тиском приймали іслам. Для цього достатньо було підняти до небес палець і повторити за імамом:

«Немає Бога, крім Аллаха, і Мухаммед — пророк його». І ось перед спритним юнаком відкривалася можливість домогтися багатства й могутності за набагато коротший термін, ніж якби він торгував на ринку чи воював у складі непереможних військ султана.

У Орхана, який провів майже все своє життя на війнах і в походах, султанські євнухи викликали відразу своєю зніженістю й постійним прагненням затіяти складну й небезпечну палацову інтригу, результат якої — або голова спритника, або великі посади й купи золота. Він унікав євнухів і ніколи першим не заговорював зі скопцями, яку б посаду вони не займали. Але появу зараз перед ним головного євнуха не можна було пояснити нічим іншим, як тільки велінням самого великого султана. І сіляхдар не помилився.

Чорний раб-хлопчисько спритно зняв з Орхана чоботи й натягнув йому на ноги шиті золотою ниткою черевики. А гігант-євнух ласкаво усміхнувся і навіть уклонився. Це означало велику милість — султан чекає взутого в золоті черевики у своїх особистих покоях.

Лише щасливцям і великим бахадирам дозволено поминути три брами палацу Топ-Капи: Бабі-Гумаюн — Браму султанську, Баб-ес-Селям — Браму світу і Баб-і-Сеадет — Браму блаженства, — за якими й можна побачити падишаха — шаха над усіма шахами.

Орхан частенько бував біля покоїв улюбленого сина Аллаха, але Поріг Щастя переступив уперше.

Перед ним нечутно відчинялися низенькі двері: то з рідкісних порід дерева, із найтоншим різьбленням, то з химерно візерунковими решітками, то з вітражами різнокольорового скла. Стіни, багато прикрашені орнаментом і висловами з Корану, увінчувалися банями, під якими ніколи не збирався життєвський гамір, бо підлога тут була встелена дивовижної краси килимами, а охорона — слуги й раби — у міру необхідності спілкувалася, як і слід у такому місці, пошепки.

Султан Мехмед зустрів хранителя своєї шаблі, походжаючи з кутка в куток улюбленої кімнати, у якій зберігалося

його вбрання для полювання й необхідна для цього зброя. Мехмед, який у семирічному віці заступив на престол, довгі роки був майстерно усунений від влади інтригами бабусі й матері. Син страченого на вимогу яничарів і духовенства султана Ібрагіма та його наложниці зі зневагою ставився до управління імперією, не отримавши в ніжному віці належних знань і вмінь. Зате цей згаяний проміжок часу він залюбки заповнював тривалими полюваннями й різного роду змаганнями, з яких виходив справді заслуженим переможцем. Завдяки ненастанній гонитві за дичиною на свіжому повітрі Мехмед отримав прізвисько Авджі, тобто мисливець. І навіть неабияк цим пишався.

Ось і зараз він оглядав зброю для полювання на оленів у македонських лісах.

30

— Сідай! — різко звелів султан і показав на купу подушок у кутку кімнати. — Не до церемоній! І обійдімося без пишних звеличань моєї нескінченної мудрості та всього іншого.

Орхан важко опустився на вказане місце, повністю віддавши себе в руки Аллаха.

— Я був малим, але в день мого сходження на престол пам'ятаю тебе з шаблею в руці, грізно спрямованою в бік яничарів. Кажуть, що ти врятував не лише мене, а й мою імперію.

— Я любив твого батька, султана Ібрагіма, але не зміг врятувати його, — сумно зітхнув старий.

— Султан, що затримує платню яничарам, оподатковує духовенство й щодня користується правом, що його надає титул винищувача невірних¹, гідний шнурка, яким і був удавлений.

¹ Винищувач невірних — титул султана. Він іменувався падишах, тобто цар царів, намісник Божий, хресник Пророка, первосвященик правовірних, притулок світла, тінь Бога живого і, нарешті, кровопивця й винищувач невірних. Останній титул пов'язаний із тим, що він міг убивати щодня чотирнадцять осіб, не оголошуючи, за що саме.

Мехмед зловтішно розсміявся, побачивши, як набігла на обличчя його сіляхдара тінь збентеження і навіть розгубленості.

— Неможливо почути з вуст султана такі слова? Авжеж, той, хто почув би — умиць позбувся б голови. Але я нічого не казав, а ти нічого не чув. Майже всі вважають мене дурнем, який марнує життя у вічних полюваннях і розвагах. Але можу сказати тобі, що моя доволі часта відсутність у палаці й у Стамбулі спричинена страхом! Так! Так! Страхом! Я боюся перевернутих котлів яничарів-заколотників, розтертого на пил діаманта в моїй чашці кави, власних чорних охоронців, яких ви іменуєте німими¹, з шовковими шnurками в руках і ще дуже багато чого іншого. Та бачу, що ти не здивований.

Султан сів навпроти й подивився просто в очі свого вірного хранителя шаблі.

— Скажи мені, старий, чому твоє серце не стискається від страху, а душа не ховається у п'ятах? Мовчиш?.. Мовчи... Я все знаю про тебе. Ти великий бахадир. Про тебе ходять легенди, як про найбільш хороброго й умілого воїна, якого досі не було на землі османів. Але хоробрість все-таки має щит — розум. Та хіба є в тебе розум, старий? Ти бажаєш вирушити в дикі землі на неминучу смерть. Уже стільки османів і яничарів склали голови в тих степах, що ними можна встелити дорогу від їхнього Чигирина до мого Стамбула. Ти твердо вирішив іти й убити в шабельному бою шайтана Сірка?

— Так, мій повелителю! — Орхан повільно, з гідністю підвівся й спокійно глянув в обличчя падишаха. — Грізні вершники пустелі — араби, з якими мені часто доводилося схрещувати свою шаблю, на все, що сталося, кажуть «мактуб», тобто «все записано». Усе записано ще до народження людини. І я йду виконати те, що мені наказано, отже,

¹ Особистим охоронцям султана відрізали язика, щоб ті не могли вибовкати султанові таємниці.

призначено згори. Що чекає на мене? Ганебна смерть чи вічна слава? Це скоро стане відомо. Я йду, щоб виконати свою клятву вбити Сірка, який обезголовив мого брата, і... дізнатися своє призначення. Це мій джихад — шлях само-відданості в ім'я Аллаха!

Султан підійшов до свого старого слуги й поклав руку йому на плече.

— Вороги не тільки там, за морем. У моєму палаці більше десяти тисяч людей. Але всім їм разом узятим я вірю менше, ніж тобі одному, мій хоробрий сіляхдаре. Вони продають і зраджують мене, хто за товсті кошелі золота, хто за кілька дрібних срібних круглячків. Як, наприклад, оцей...

Султан підійшов до маленького столика й зірвав парчеву хустку. Під нею на закривавленій бронзовій тарілці лежала відрубана голова. У жахливій гримасі смерті Орхан насилу впізнав обличчя сарай-агасі Фігена. У його віданні були спальні та інші внутрішні покої султанського палацу. Зуби мерця з незрозумілою люттю стискали шовкову стрічку червоного кольору.

— ...Моє серце не бажає з тобою розлучатися, але розум повеліває відпустити тебе на святу справу в ім'я Аллаха, держави османів і твого султана. Сказав пророк: «Рай знаходиться в тіні ваших мечів». Якщо твій меч повернеться в крові шайтана Сірка, стародавні османи встануть зі своїх могил і вклоняться тобі. Ти залишаєшся хранителем моєї шаблі до свого повернення. Я знаю, скоро ти принесеш звістку про смерть цього лютого ворога всіх мусульман. Чекай на мене тут, мій Лево Рикаючий...

Султан Мехмед різко повернувся, хруснувши парчевими шатами, і швидко вийшов із кімнати.

Старий сіляхдар прочекав більше години, поки в кімнату не увійшли слуги. Вони з особливою повагою звільнили тіло Орхана від верхньої одежі, а натомість облачили першу шаблю османів у чаркаб — особливо почесний, розшитий золотом одяг. Після цього великого бахадира вивели у внутрішній двір, де його в поклоні чекав почесний супровід

з особистих охоронців султана — німих, попереду яких стояв бостанджибаші — начальник султанського війська, що охороняло палац. На витягнутих руках він тримав червону оксамитову подушку, на якій, відбиваючи сонячні промені золотом і самоцвітним камінням піхов та держака-ефеса, горіла коштовна шабля.

— Наш сонцеликий султан повелів тобі окропити цей меч кров'ю клятого шайтана Сірка!

Не чекаючи відповіді, дебелий бостанджибаші повернувся й повільним кроком попрямував до виходу з внутрішнього палацу султана. За ним пішов Орхан та німі обабіч нього. Величезного зросту особисті охоронці султана намагалися не дивитися на Орхана, але їхні натхненні обличчя й вологі від хвилювання очі виказували те, що їм відома причина такої великої шани, яку своєму сіляхдарові виявив сам султан. І вони неабияк пишалися тим, що супроводжували Рикаючого Лева султана, який вирушав у дикі землі запорозьких шайтанів, щоб убити головного з них.

Ця новина миттю облетіла кожен куточок палацу Топ-Капи. Тисяча сто наложниць султана притиснулася до ґрат гарему, щоб роздивитися відважного воїна. Над ними одразу ж виростили п'ятсот наставниць у тому ж бажанні, але з тривогою, як би чого не трапилося. Їм до сліз заздрила тисяча п'ятсот служниць, які не наважувалися наблизитися до тих місць, звідки можна було бодай краєм ока побачити найхоробрішого з хоробрих. Забувши про свої найважливіші обов'язки, на тераси й сходи палацу висипали майже всі з восьмисотенного корпусу євнухів.

Та щойно бахадир і його почесна варта зникли за воротами, усі мешканці особистих покоїв султана одразу ж повернулися до звичних справ і турбот, залишивши обговорення цієї великої події на нічний час.

А в другому і першому дворі годі було й кроку ступити від безлічі слуг великого султана, які бажали віддати шану хороброму сіляхдару.

Тут були не лише стільники й ключники, постільничий та сокольник, стременні та егері, скарбники й писарі, зберігачі шуб і чалми султана тощо, а й головний придворний астролог і навіть вартові солов'я і папуги, які в загальному гармидері зважилися залишити на короткий час улюблених султанових птахів!

А з вікон другого й третього поверхів, опутивши бороди на груди, які розпирало від гордості за Османську імперію, і навіть крадькома витираючи шовковою хустинкою неочікувану сльозу, на літнього Орхана дивилися вищі сановники — двох- і трьохбунчужні паші, управителі головних служб і духовенство на чолі з самим шейх-уль-ісламом, який промовив доволі тихо, але його почули всі:

— Якщо б дати в руки Рикаючого Лева султана святий санджак-шериф — зелений Прапор Пророка, пошитий з халата самого Магомета, — то за ним пішли б усі правовірні й витоптали б клятї землі урусів. А втім, і шаблі султана цілком достатньо для виконання волі Аллаха.

На виході з палацу сіляхдара Орхана зустрів величезний натовп яничарів, що в поспіху прибігли з розташованих за два квартали звідси казарм. Завжди, скрізь і в усьому могутні яничари вважали себе першими і найважливішими. Вони миттєво відтіснили султанських охоронців, а золоту шаблю наймилостивішого пана звідси вже поніс яничарський ага, через кожні сто кроків голосно вигукуючи:

— Цією шаблею Рикаючий Лев султана вб'є шайтана Сірка!

Мешканці благословенного Стамбула, і не лише християни та євреї, а й мусульмани, зачувши виття стількох яничарів, а відтак і гуркіт яничарських котлів, у великому поспіху залишали вулиці, навчені гірким досвідом проходження столицею грізних воїнів султана. Але сьогодні не постраждав жоден незграбний волоцюга, не були виламані жодні двері й не завалено жодного паркана, ніхто не громив грецькі пивнички й не трощив критий ринок із його незліченними товарами.

Зміст

Пролог	5
--------------	---

Частина перша

<i>Розділ перший</i>	
Рикаючий Лев султана	15
<i>Розділ другий</i>	
Благословення Блакитної мечеті	40
<i>Розділ третій</i>	
Крим — улюблена перлина Аллаха	59
<i>Розділ четвертий</i>	
Троянди й шипи Бахчисарая	95
<i>Розділ п'ятий</i>	
Справи таємні	122

493

Частина друга

<i>Розділ перший</i>	
Перекоп — поріг Хейхату	157
<i>Розділ другий</i>	
Шляхи Хейхату	175
<i>Розділ третій</i>	
Кров Хейхату	210
<i>Розділ четвертий</i>	
Вогонь Хейхату	258
<i>Розділ п'ятий</i>	
«Гостинність» Хейхату	277

Частина третя

<i>Розділ перший</i>	
Талісман і диво	305
<i>Розділ другий</i>	
Переправа біля Іслам-Кермену	333
<i>Розділ третій</i>	
Запорожець-чаклун	354
<i>Розділ четвертий</i>	
Сумка сліпого провидця	378
<i>Розділ п'ятий</i>	
Шабельний бій	414
<i>Розділ шостий</i>	
Небо карає	444
494 <i>Епілог</i>	461
<i>Післяслово</i>	490

Літературно-художнє видання

ВАЛЬД Віктор

Останній бій Урус-шайтана

Роман

Керівник проекту *В. А. Тютюнник*
Відповідальний за випуск *К. В. Озерова*
Редактор *І. М. Андрусяк*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректори *Ю. С. Любавська, А. В. Альошичева*

Підписано до друку 19.08.2017. Формат 84x108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Literaturna». Ум. друк. арк. 26,04. Наклад 4000 пр. Зам. №

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а. E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика “Глобус”»
61012, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

• за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

• на сайті Клубу: www.bookclub.ua
• у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Вальд В.

В16 Останній бій Урус-шайтана : роман / Віктор Вальд. —
Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля»,
2017. — 496 с.

ISBN 978-617-12-3951-7

Усе життя османський воїн Орхан готувався до двобою зі славетним кошовим отаманом Іваном Сірком, та на шляху його особистої помсти постають численні перешкоди. Цей лицарський поєдинок напередодні битви під Віднем матиме вплив на весь християнський світ.

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)